

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΙΑΚΑΛΟΣ

Τραγικό να κλέβουμε από τους μαθητές τη νεότητα

«Ιδανικό σχολείο είναι αυτό της ελευθερίας και συνεργασίας, όπου όλα τα παιδιά παίρνουν όλα τα εφόδια που απαιτούνται για τη ζωή στον 21ο αιώνα».

ΣΕΛΙΔΕΣ 6,7

ΑΛΗΘΕΙΑ

Δευτέρα, 6 Οκτώβριος 2008, π. 1

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΙΑΚΑΛΟΣ:

Είναι τραγικό να κλέβουμε από τους μαθητές την παιδική ηλικία και τη νεότητα

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΗΛΙΑΔΗ

Ο Γιώργος Τσιάκαλος, καθηγητής της Παιδαγωγικής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ανέλαβε -από το καλοκαίρι- ως επικεφαλής της Επιστημονικής Επιτροπής για τη διαμόρφωση νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων, ώστε να προωθηθεί η υλοποίηση του βασικού στόχου της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, που είναι ο εκσυγχρονισμός της δομής και του περιεχομένου της εκπαίδευσης, από το νηπιαγωγείο μέχρι το ενιαίο λύκειο.

-Πώς εννοείτε την ποιότητα της εκπαίδευσης;

Γιώργος Τσιάκαλος: Η εκπαίδευση οφείλει να παρέχει στα παιδιά ένα ευχάριστο χώρο μάθησης, όπου θα αποκτούν όλα τα προσόντα που είναι απαραίτητα για να μπορούν αργότερα ως ενήλικες να αντιμετωπίζουν με επιτυχία τις απαιτήσεις της ζωής. Αυτά είναι τα κριτήρια με τα οποία μετρούμε την ποιότητα της εκπαίδευσης. Αυτό που εμείς καλούμαστε να κάνουμε είναι να απαντήσουμε στο ερώτημα «ποια είναι τα προσόντα που χρειάζονται τα παιδιά και πώς μπορούν να τα αποκτήσουν μέσα σε ένα ευχάριστο σχολικό περιβάλλον». Η απάντηση στο ερώτημα αυτό αποτελεί τον πυρήνα της μεταρρύθμισης. Η ιδιαιτερότητα της δικής μας απάντησης βρίσκεται στο γεγονός ότι συνδυάζουμε την ανθρωπιστική Παιδεία με την προετοιμασία των παιδιών για την «κοινωνία και την οικονομία της γνώσης» και ότι αυτό το επιδιώκουμε και για εκείνα τα παιδιά που παραδοσιακά αποκλείονταν από την επιτυχία εξαιτίας κάποιων ιδιαιτεροτήτων τους.

-Ποια, δηλαδή, είναι τα προσόντα για μια επιτυχή συμμετοχή στην οικονομία της γνώσης;

Γ.Τ.: Με τον όρο «κοινωνία και οικονομία της γνώσης» χαρακτηρίζεται το γεγονός ότι στους ιδιαίτερα προσοδοφόρους και ραγδαία αναπτυσσόμενους τομείς της οικονομίας διαπιστώνεται μια δραματική αναβάθμιση της ανθρώπινης εργασίας που στηρίζεται στη γνώση σε σχέση με τη σημασία που παραδοσιακά είχε το κεφάλαιο. Στην κοινωνία αυτή διακρίνονται οι άνθρωποι με ορισμένες ικανότητες, που στην Παιδαγωγική ονομάζονται «ικανότητες - κλειδιά». Τέτοιες είναι π.χ. η δημιουργικότητα, η προθυμία και ικανότητα για ομαδική εργασία και συνεχή ανταλλαγή πληροφοριών, και η ικανότητα σχεδιασμού και ανάλυσης. Συνεπώς, η επιθυμία να προσανατολιστεί η εκπαίδευση προς την ανάπτυξη και καλλιέργεια αυτών των ικανοτήτων συνεπάγεται αλλαγές στο περιεχόμενο και στην ορ-

γάνωση της διδασκαλίας - με πιο σημαντική αλλαγή τη γενικευμένη χρήση βιωματικών μορφών μάθησης και συμμετοχικών μορφών διδασκαλίας. Κι εδώ ζούμε μια ιδιαίτερα ευτυχή συγκυρία: η υιοθέτηση μορφών μάθησης και διδασκαλίας, που έρχονται να ικανοποιήσουν το στόχο της συμμετοχής στην κοινωνία της γνώσης, οδηγεί ταυτόχρονα σε ένα σχολείο πιο ευχάριστο και πιο αποδοτικό.

-Άρα ποιο θα ήταν το ιδανικό σχολείο στο κυπριακό περιβάλλον;

Γ.Τ.: Είναι ένα σχολείο ελευθερίας και συνεργασίας, όπου όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από τις οποιεσδήποτε ιδιαιτερότητές τους, θα παίρνουν όλα τα εφόδια που απαιτούνται για τη ζωή στον 21ο αιώνα, χωρίς όμως να θυσιάζουν στο βωμό αυτού του στόχου την παιδική τους ηλικία και τη νεότητά τους. Γιατί, δυστυχώς, πολύ συχνά ξεχνούμε ότι η παιδική ηλικία και η νεότητα είναι οι ωραιότερες περιόδους της ζωής ενός ανθρώπου και είναι τραγικό να τις κλέβουμε από τα παιδιά μας κάθε φορά που σχεδιάζουμε το εκπαιδευτικό σύστημα έχοντας στο μυαλό μας μόνον το μέλλον.

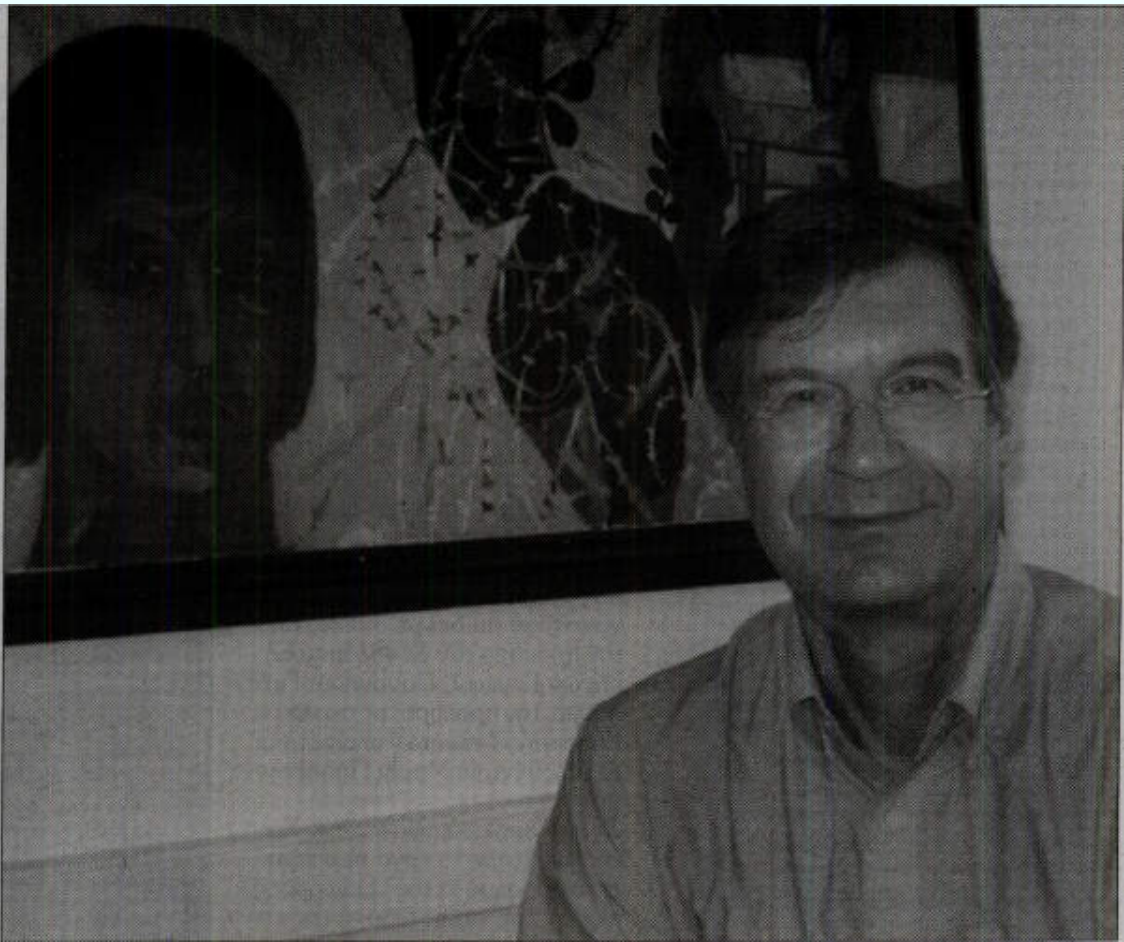
Να διευκρινίσω εδώ κάτι για να μη δημιουργηθεί καμιά παρεξήγηση: είναι προφανές ότι το σχολείο δεν προετοιμάζει αποκλειστικά για την οικονομία της γνώσης. Το σχολείο είναι ο χώρος όπου κάθε παιδί αποκτά ένα επιλεγμένο συνεκτικό σώμα ουσιαστικών γνώσεων, δεξιοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών που το κάνει ικανό να κατανοεί το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, να διαχειρίζεται με επιτυχία περίπλοκες καταστάσεις, να δίνει λύσεις στα προβλήματα, να διαμορφώνει συνειδητά τις σχέσεις με τους άλλους ανθρώπους σε ένα πλαίσιο αμοιβαίου σεβασμού και αλληλεγγύης, να δημιουργεί και να απολαμβάνει πολιτισμό. Ο λόγος για τον οποίο υπογραμμίζω το στόχο της προετοιμασίας για την «κοινωνία της γνώσης» είναι επειδή ο νέος αυτός στόχος έχει ιδιαίτερη σημασία για το μέλλον των παιδιών και ολόκληρης της χώρας. Ή υπάρχει κανείς που θεωρεί ότι η ευημερία της Κύπρου θα πρέπει για πάντα να εξαρτάται από το ύψος των βροχοπτώσεων, ενώ υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη μιας οικονομίας της γνώσης που θα κάνει τη χώρα ανεξάρτητη από τέτοια φαινόμενα; Άλλωστε δεν βλέπω γιατί θα έπρεπε να στερήσουμε τα παιδιά μας από αυτή τη δυνατότητα, από τη στιγμή που ο νέος στόχος δεν απαιτεί να θυσιάσουμε στο βωμό του τον ανθρωπιστικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης, αλλά αντίθετα υποβοηθάει αυτόν τον χαρακτήρα.

Η ΤΣΙΑΚΑΛΟΣ:
Είναι τραγικό να κλέβουμε από τους μαθητές παιδική ηλικία και τη νεότητα

«Ιδανικό σχολείο είναι αυτό της ελευθερίας και συνεργασίας, όπου όλα τα παιδιά παίρνουν όλα τα εφόδια που απαιτούνται για τη ζωή στον 21ο αιώνα»

Η διδακτική ύλη θα περιοριστεί στα ουσιαστικά

«Οι βιωματικές μορφές μάθησης δημιουργούν προσβάσεις σε χώρους που είναι πολύ πλουσιότεροι σε ύλη από τα παραδοσιακά αναλυτικά προγράμματα»

-Από όλα αυτά αντιλαμβάνομαι ότι θα έχουμε αρκετές αλλαγές. Σε τι αφορά λοιπόν η αλλαγή των αναλυτικών προγραμμάτων; Θα αλλάξει κυρίως το περιεχόμενο ή η μέθοδος διδασκαλίας;

Γ.Τ.: Η αλλαγή αφορά στους στόχους, και το είδος αυτής της αλλαγής συνεπάγεται αλλαγές κυρίως στις μεθόδους διδασκαλίας και λιγότερο στην ύλη. Βλέπετε ότι διαφοροποιώ την έννοια «περιεχόμενο» από την έννοια «ύλη», διότι το περιεχόμενο της διδασκαλίας και της μάθησης δεν περιορίζεται μόνον στην ύλη που προβλέπεται ρητώς στα προγράμματα σπουδών, αλλά περιλαμβάνει επίσης πολλά άλλα σημαντικά πράγματα που πηγάζουν από τη μέθοδο διδασκαλίας και μάθησης. Η αλήθεια είναι ότι οι μέθοδοι διδασκαλίας του παραδοσιακού σχολείου δεν λειτουργούν προσθετικά στην ύλη. Αντίθετα, οι βιωματικές μορφές μάθησης δημιουργούν προσβάσεις σε χώρους που είναι πολύ πλουσιότεροι σε ύλη από τα παραδοσιακά αναλυτικά προγράμματα. Γι' αυτό άλλωστε είναι πιο ευχάριστες στους μαθητές και στις μαθήτριες, που λόγω της ηλικίας τους χαρακτηρίζονται από περιέργεια και διάθεση ανακάλυψης νέων και απρόσμενων πραγμάτων.

Όμως, ας μην παραλείψω να πω και το εξής: σημαντικό μέρος της δουλειάς μας είναι να περιορίσουμε την ύλη στα ουσιαστικά και να δώσουμε στα παιδιά την ευκαιρία να αναπτύξουν πρωτοβουλίες και να αναζητούν αυτόνομα τις αναγκαίες πληροφορίες, ιδίως με τα μέσα που παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία.

-Κύριε Τσιάκαλε, και μόνον η συζήτηση για αλλαγές στην Παιδεία προκαλεί περίπου επανάσταση και ανατριχίλα στις συνδικαλιστικές οργανώσεις των εκπαιδευτικών. Μπορεί να

αλλάξει το σχολείο με αυτά τα δεδομένα;

Γ.Τ.: Πολλές από τις αλλαγές που κατά καιρούς προτείνονται και συζητούνται στο χώρο της Παιδείας αποτελούν και για εμένα αιτία για να αισθανθώ ανατριχίλα και να επαναστατήσω. Με την έννοια αυτή δύσκολα μπορώ να φανταστώ τον εαυτό μου σε αντιδικία με τις οργανώσεις των εκπαιδευτικών. Άλλωστε έχω την πεποίθηση ότι οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν την ευχάριστη ανατριχίλα που προξενεί η προσδοκία ενός νέου και δημιουργικού βιώματος, και είναι πρόθυμοι να επαναστατήσουν ενάντια στη ρουτίνα του παρελθόντος. Αυτό δεν είναι σχήμα λόγου, είναι συνοπτική περιγραφή πολλών σχετικών εμπειριών.

-Οι γονείς επίσης είναι εκπαιδευμένοι σε ένα μοντέλο σχολείου. Η ομάδα σας λαμβάνει υπόψη αυτή τη συντεταγμένη ή δεν χρειάζονται οι γονείς σε αυτό το εγχείρημα;

Γ.Τ.: Έχετε δίκιο που αναφέρεστε στους γονείς, γιατί είναι φυσικό ιδιαίτερα αυτοί να ενδιαφέρονται για τη σημασία των αλλαγών. Παντού στον κόσμο η συμπεριφορά των γονέων απέναντι στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις χαρακτηρίζεται από ένα παράδοξο φαινόμενο: από τη μια μεριά ενδιαφέρονται για αλλαγές επιδιώκοντας καλύτερη εκπαίδευση για τα παιδιά τους, αλλά από την άλλη προσλαμβάνουν κάθε αλλαγή ως έναν εν δυνάμει κίνδυνο για το παιδί τους. Από τις πρώτες μου επαφές με εκπροσώπους γονέων σχημάτισα την εντύπωση ότι στη δική μας περίπτωση υπερισχύει η επιθυμία για αλλαγή. Αυτό όμως θα εξαρτηθεί και από την ικανότητά μας να περιγράψουμε το νέο σχολείο με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια, ώστε οι άνθρωποι να γνωρίζουν τι κερδίζουν τα παιδιά τους και οι ίδιοι από τις αλλαγές που έρχονται.

Προσεχώς οι συνεδριάσεις των αρμόδιων θεσμικών οργάνων

Ολοκληρώθηκε η εργασία για τους στόχους της υποχρεωτικής εκπαίδευσης

-Με ποιους ρυθμούς θα γίνουν αυτές οι αλλαγές; Ποιος είναι ο οδικός χάρτης;

Γ.Τ.: Ολοκληρώσαμε την εργασία μας σε ό,τι αφορά τους σκοπούς και τους γενικούς στόχους της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και θα ενημερώσουμε αυτή την εβδομάδα τις οργανώσεις και τα πρόσωπα που έχουν ένα θεσμικό ρόλο στα θέματα της Παιδείας για τους προβληματισμούς μας. Υποθέτω ότι σύντομα θα οριστούν και οι συνεδριάσεις των αρμόδιων θεσμικών οργάνων, ώστε να δώσουμε και μια πιο «επίσημη» πληροφόρηση. Αυτό που οπωσδήποτε θέλω να γίνει σαφές είναι ότι η διαδικασία αναμόρφωσης των αναλυτικών προγραμμάτων θα είναι σε όλες τις φάσεις της μια «δημόσια υπόθεση» και ότι είναι ένα εγχείρημα στο οποίο καλούνται να συνεισφέρουν τον προβληματισμό τους όλοι οι άνθρωποι που ενδιαφέρονται για το μέλλον της Παιδείας.

Ο οδικός μας χάρτης προβλέπει ότι θα έχουμε ολοκληρώσει τη διαδικασία στις 31 Ιουλίου 2009. Ασφαλώς το χρονικό διάστημα είναι αρκετά σύντομο για ένα εγχείρημα αυτού του μεγέθους κι αυτό μου προξενεί κάποιο άγχος, αλλά κατανοώ την ανυπομονησία όσων επιθυμούν «μεταρρύθμιση εδώ και τώρα». Θα προσπαθήσουμε να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα με τον μόνο τρόπο που διαθέτουμε: διατηρώντας για όλο το έτος τους ιδιαίτερα εντατικούς ρυθμούς δουλειάς που καθιερώσαμε από την αρχή. Και απατώντας τους ίδιους ρυθμούς από τις ομάδες, που θα οριστούν αυτόν τον μήνα για να εξειδικεύσουν τους στόχους του αναλυτικού προγράμματος σε κάθε μάθημα και επίπεδο.

-Από όλες τις δηλώσεις που έχετε κάνει μέχρι τώρα είναι φανερό ότι στοχεύετε στον μαθητή που αναπτύσσει κριτική σκέψη και αναζητεί τη γνώση και την αλήθεια καταφεύγοντας σε πολλές πηγές. Με ποιους εκπαιδευτικούς θα το καταφέρετε αυτό όταν οι εκπαιδευτικοί μας ξέρουν μόνον ένα μοντέλο διδασκαλίας;

Γ.Τ.: Θα το καταφέρουμε με τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σήμε-

ρα στα σχολεία ή θα διοριστούν τα επόμενα χρόνια. Η άποψη ότι οι εκπαιδευτικοί της Κύπρου γνωρίζουν μόνο ένα μοντέλο διδασκαλίας ή ότι δεν είναι πρόθυμοι και ικανοί να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους με άλλες μεθόδους παραβλέπει **άθελα ποιο** είναι το αίτιο και ποιο το αποτέλεσμα μιας αρνητικής κατάστασης που βιώνουμε στο σχολείο: δεν είναι οι εκπαιδευτικοί αυτοί που εμποδίζουν την εφαρμογή ενός διαφορετικού αναλυτικού προγράμματος και διαφορετικών μεθόδων οργάνωσης της διδασκαλίας, αλλά αντίστροφα είναι τα αναλυτικά προγράμματα αυτά που μέχρι σήμερα περιορίζουν τους εκπαιδευτικούς σε συγκεκριμένα μοντέλα διδασκαλίας. Η αλλαγή των αναλυτικών προγραμμάτων ενέχει μια δυναμική αλλαγής της σχολικής ατμόσφαιρας και της εργασίας των εκπαιδευτικών. Αυτή είναι η άποψή μου. Αλλά θέλω να γίνω ακόμη πιο σαφής γιατί αυτό είναι ένα κομβικό σημείο στη μεταρρύθμιση: δεν μπορεί να υπάρξει σήμερα εκπαιδευτική μεταρρύθμιση αξιώσεων χωρίς εμπιστοσύνη στους εκπαιδευτικούς. Πρόκειται για αναγκαία προϋπόθεση που υπαγορεύεται από τις ιδιαίτερες απαιτήσεις του σχολείου στην κοινωνία της γνώσης. Από τη στιγμή, λοιπόν, που η εμπιστοσύνη στους εκπαιδευτικούς αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για να επιτύχει η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, αυτό που καλούμαστε να κάνουμε είναι να δημιουργήσουμε συνθήκες που αποτρέπουν την απαξίωση της εργασίας των εκπαιδευτικών, δεν την αφήνουν να μετατραπεί σε ρουτίνα και, ταυτόχρονα, εξομαλύνουν τις επιπτώσεις στις περιπτώσεις που κάποιοι εκπαιδευτικοί δεν επιτελούν σωστά το έργο τους. Μπορώ να διαβεβαιώσω ότι υπάρχει η απαραίτητη τεχνογνωσία για να δημιουργήσουμε αυτές τις συνθήκες και εκφράζω την ελπίδα ότι θα θελήσουμε ως κοινωνία να χρησιμοποιήσουμε αυτή την τεχνογνωσία και να απαλλαγούμε από λανθασμένες αντιλήψεις, που τελικά αποβαίνουν σε βάρος των παιδιών.

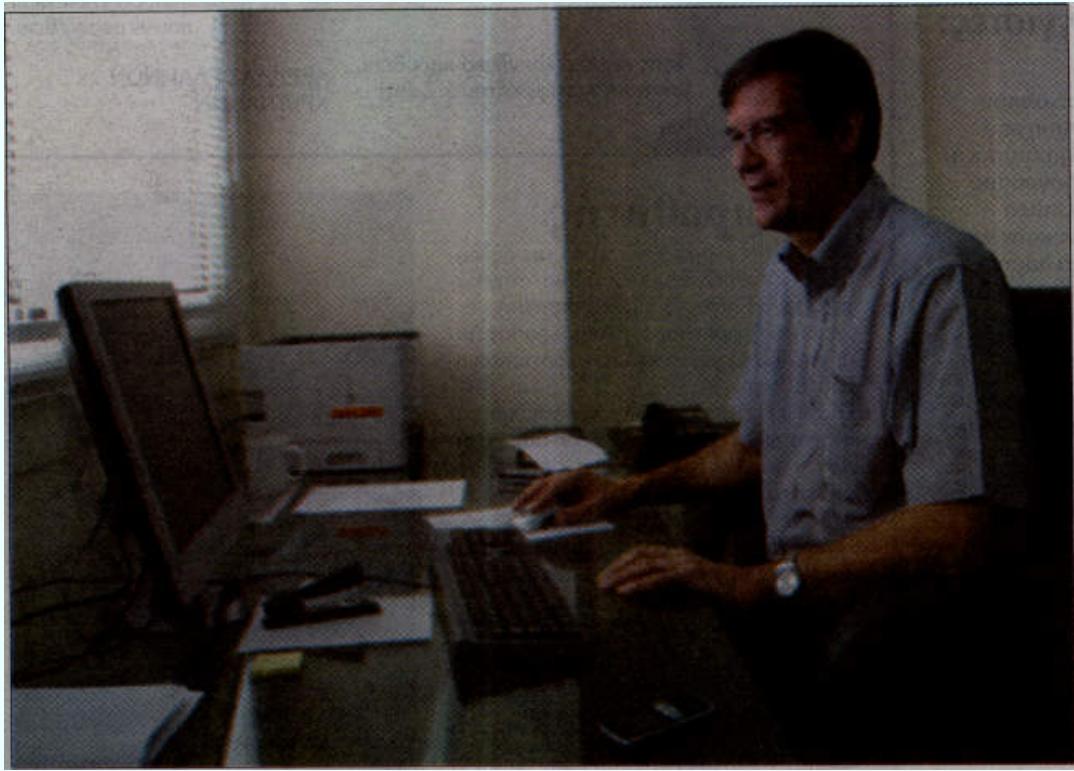
ΑΛΗΘΕΙΑ

Δευτέρα, 6 Οκτωβρίου 2008, π. 7

**«Δεν μπορεί να
υπάρξει σήμερα
εκπαιδευτική
μεταρρύθμιση
αξιώσεων χωρίς
εμπιστοσύνη στους
εκπαιδευτικούς»**

ΑΛΗΘΕΙΑ

Δευτέρα, 6 Οκτωβρίου 2008, p. 7

